

uje-li nejhrubší, nejchuravější a nejtriviálnější erotika náhle na hlavní, ne-li na jediný předmět básnického podání? Důvody, které to omlouvají a vysvětlují, jsou příliš laciné. Zajisté musí se to naší době počítati za zásluhu, že otevřela i spodní vrstvy pudového života badání i básnění. I realismus i analýsa směřovaly stejně k tomu. Drsnější, poctivější, statečnější generace vzrostla, která se odvážila pohledět v oči posledním ukrutným skutečným. *Ale také luzovité zhrubění citu šlo s tím namnoze ruku v ruce.* Dionyské předráždění duše časové, které vyneslo na světlo chaos všech pudových sil, bylo provázáno mnohými málo potěšitelnými zjevy: pohlavnost stala se trumfem a procovská živočišnost i koketná brutálnost vyznačují tuto nejnovější erotiku.“

Antagonism mezi německým jihem a severem

v celé své nezlomené přikrosti jeví se v knize *Versuche Josefa Hofmüllera*. Prof. Hofmiller udává dnes tón v mnichovské revui *Süddeutsche Monatshefte*, která také vydává jeho *Versuche*; jest to člověk bezesporně duchaplný, bystrý, vzdělaný, nebojácný a svérázný, který má jemný smysl pro dnešní kulturní bídu a roztržitost. Ale způsob, jakým traktuje Prusy a jejich typického básníka Hauptmanna, hraničí místy na surovost až groteskní.

O básníku Griseldy napsal mimo jiné tuto líbeznost: „Myslím přitom na uzenáře, který má celé své všeobecné vzdělání ze starého papíru, do něhož balí své zboží.“ Ale přes nejednu neurvalost slova stojí kniha Hofmillerova za čtení. Hofmiller má přes všechno cosi z kritiků opravdu velikých, kteří dovedou proniknout ve šťastné chvíli ledví lidské. Místy jest ti, jako bys četl Barbeye d'Aurevilly nebo Veuillota a není to náhodné: Hofmiller vzdělal se na kultuře francouzské, ona jest jeho silnou stránkou, jak uznávají i jeho odpůrci. Od velikých polemiků a kritiků francouzských má i své umění slova britkého jako dobrá rána fleuretem.

Artuš Drtil,

milý náš spolupracovník, zemřel 10. dubna 25letý. V Drtilovi odešel nejen bystrý, vnímavý a inteligentní spisovatel, odešlo víc: odešla i celá ušlechtilá osobnost pevné víry, jasného mužného přesvědčení i statečnosti, srdce navýsost čestné, duch opravdu kulturní. A odešel (a to bolí nejvíce), právě když jeho talent spisovatelský pěkně se rozrůstal a košatil, když duch jeho rozkřídloval se k vyššímu a širšímu letu. Drtil byl na svůj věk neobyčejně uzrálý: krásná lidská i mravní víra ustálila se v něm v době, kdy jiní potácejí se ještě oblouzení mátohami horeček nervových. Drtil narodil se bystrým kritikem žurnalistickým a vzdělal se ne studiem školským, ale úsilnou sebevýchovou literární ve spisovatele, který by se dříve nebo později stal opravdovým silným kritikem životním a společenským. Literaturu pojímal od počátku jako funkci života hromadného a jako orgán ducha společenského a kulturního, a tak kritika literární vedla jej sama sebou ke kritice společenské, jejíž pěkné ukázky podal právě v některých svých pracích posledních. Drtil byl žurnalista ve vyšším slova smyslu: žurnalistem nebyl mu zaměstnáním, byl mu posláním osvět-

ným a kulturním, rytířskou službou ideovou i citovou. O mravní prohloubení, duševní a citovou očistu, o společenskou obrodu a výchovu, o zušlechtění boje veřejného šlo vždycky Drtilovi a není řádky v jeho pracích, kterou by se byl zpro- nevěřil svému přesvědčení. Nebyl ani frazér, ani slepý fanatik nebo dogmatik, ani ironický diletant života; byl člověk vnitřní pravdy a poetivého vývoje, člověk, který nehrál ideami a sensacemi, ale měl svou víru, své přesvědčení, teplo svého srdce, a to vlévalo mu odvalu do hrudi, kterou dovedl tolikrát a tak šťastně hájit, co bylo mu drahé. Ale přesvědčení jeho stálo na podkladě rozumu, vzdělání, práce: jeho víra zrodila se z jeho touhy, která tak ráda byla by viděla zemi vzdělanou a obydlenu lidmi jasnějšími a ušlechtilejšími než dnes. Kus rytíře i entusiasty žilo v tomto mladém vážném hochu, ale metoda jeho enthusiasmu byla ryze moderní metoda práce a reformy vnitřní. Byť nebyly ideály Drtilovy nejvyššími ideály kulturními, byly to přece opravdové klady životní a společenské, výrazy opravdového usilování vnitřního, ryziho přesvědčení, soustředěné vůle a zakotvené víry. A v nich našel Drtil i zdravý podklad pro svou kritiku literární, která s neobyčejnou prozřavostí a s nevšední intuící dovedla nejednou odvrátit se od prací negativních, roztržitých a koketních, byť se nepopulárnějších, dovedla odkrýt jejich churavý organism vnitřní nebo jejich porušenou logiku; pravděpodobně byl by později dospěl Drtil touto methodou k poznání bytostných zákonů umělecké komposice a uměleckého stylu, kterého jest tolik třeba právě naší kritice nejmladší.

Drtil nebyl náhodný a náladový improvisátor novinářský, dovedl i v menších statích zabrat z široka a roztroušené práce jeho spojuje myšlenková jednota, jejíž sílu, výraznost a vroucnost jsme nakloněni, zdá se mně, poněkud podceňovati. S jakou pěknou soustavností dovedl mysliti Drtil na příklad o ženské otázce, může býti patrné již dnes každému, kdo se začte do jeho studií a článků v *Ženské revui* a v *Ženském světě*. A stejné překvapení vynesla by tuším i revise jiných polí jeho činnosti. Jest si proto upřímně přáti, aby brzy podjala se povoláná síla, stejně osvěcená jako pietní, vědeckého úkolu a podala nám dobrý všestranný a charakteristický výbor zde tvorby Drtilovy, který by nám plně ozřejmil naši ztrátu i ustálil památku opravdového a vroucího ducha i čestného hrdinského srdce, jímž byl Artuš Drtil.

Olomoucký Pozor

vhodil pryč do hrobu za Artušem Drtilem několik nepoctivých lží; tak aspoň píše poslední Přehled a vyvrací hned dvě z nich, kdežto třetí přenechává redakci *Noviny*, aby se s ní vypořádala. Nečtu *Pozoru*, jehož prázdný, malicherně klepašský tón zhusil se mi již před lety, a nestaral bych se vůbec o něho, kdyby šlo o mou osobu; ale poněvadž jde o mrtvého a otázku klade vlastně Přehled, odpovídám zde na ni. Vykládáti spolupracovníctví Drtilovo v *Novině* tím, že si dovedl získati přátelství Macharovo, jest prázdný klep. Příspěvky Drtilovy dostaly se do *Noviny* zcela prostě: znal jsem hned první práce Drtilovy a věděl jsem, kdo kryje se za šifrou V. O. v *Rozhledech* a jinde; práce se mně líbily, a když jsme počali vydávati *Novinu*, pozval jsem prostě Drtila do ní; dopsal jsem mu tehdy do *Freistadtu* v *Horních Rakousích*, kde vojákoval. Machar o mém kroku ani nevěděl, tím méně dal podnět k němu.